

Βρυξέλλες, 16.11.2016
COM(2016) 725 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ**

Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης 2017

Εισαγωγή

Η Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης 2017 παρουσιάζει τις πλέον πειστικές οικονομικές και κοινωνικές προτεραιότητες στις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη πρέπει να εστιάσουν την προσοχή τους κατά τους προσεχείς μήνες. Στην ομιλία του Προέδρου για την κατάσταση της Ένωσης, της 14ης Σεπτεμβρίου 2016, υπογραμμίστηκε η ανάγκη να ενισχύσει η Ευρώπη την οικονομική της ανάκαμψη και να πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις στη νεολαία της και σε όσους αναζητούν εργασία, καθώς και στις νεοσύστατες επιχειρήσεις και στις ΜΜΕ. Στην επιστολή προθέσεων που υπεγράφη από τον Πρόεδρο και τον πρώτο Αντιπρόεδρο την ίδια ημέρα και απευθύνθηκε στους προέδρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, υπογραμμίζεται η ανάγκη για την επίτευξη οικονομικής ανάκαμψης προς όφελος όλων, και κυρίως των ασθενέστερων τμημάτων των κοινωνιών μας, και την ενίσχυση της δικαιοσύνης και της κοινωνικής διάστασης της ενιαίας μας αγοράς. Στην επιστολή προσδιορίζονται ορισμένοι τρόποι με τους οποίους μπορούμε να δημιουργήσουμε περισσότερες θέσεις απασχόλησης, ανάπτυξη και επενδύσεις για την Ένωση, που είναι η πρώτη προτεραιότητα της Επιτροπής.¹ Η εξασφάλιση ελπιδοφόρου οικονομικού μέλλοντος για όλους, η διαφύλαξη του τρόπου ζωής μας και η παροχή καλύτερων ευκαιριών στους νέους επισημάνθηκαν επίσης ως προτεραιότητες στον «οδικό χάρτη της Μπρατισλάβας» που εγκρίθηκε από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων των 27 κρατών μελών στις 16 Σεπτεμβρίου 2016.

Οι κατευθύνσεις πολιτικής που παρέχονται στην παρούσα Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης συνοδεύονται από ειδική σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ², από ανακοίνωση για θετικό δημοσιονομικό προσανατολισμό της ζώνης του ευρώ³ και από διεξοδική ανάλυση των οικονομικών⁴ και κοινωνικών συνθηκών και εκείνων που επικρατούν στην αγορά εργασίας.⁵ Οι εν λόγω κατευθύνσεις βασίζονται στη στρατηγική οικονομικής πολιτικής του «ενάρετου» τριγώνου επενδύσεων, διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και υπεύθυνων δημοσιονομικών πολιτικών, την οποία έχει ασκήσει η παρούσα Επιτροπή από την αρχή της θητείας της, ως μέρος του συνολικού της προγράμματος για απασχόληση, ανάπτυξη, δικαιοσύνη και δημοκρατική αλλαγή. Στην εκπόνησή τους έχουν επίσης ληφθεί υπόψη συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και σε άλλα όργανα της ΕΕ μετά την ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης. Επιπλέον, έχουν επίσης ληφθεί υπόψη οι απόψεις που εκφράστηκαν από τους κοινωνικούς εταίρους στο πλαίσιο των καθιερωμένων διαλόγων.

Υπάρχουν ορισμένες θετικές εξελίξεις στην ΕΕ, γεγονός που σηματοδοτεί την ανθεκτικότητα και την ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας, παρά την ευρύτερη αβεβαιότητα σε παγκόσμιο επίπεδο. Όλα τα κράτη μέλη αναπτύσσονται εκ νέου. Οι επενδύσεις έχουν αρχίσει να ανακάμπτουν. Από το 2013 έχουν δημιουργηθεί 8 εκατ. νέες θέσεις εργασίας. Αυξήθηκε επίσης το ποσοστό απασχόλησης. Εάν οι σημερινές τάσεις συνεχιστούν, θα μπορούσε πράγματι να επιτευχθεί ο στόχος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για ποσοστό απασχόλησης 75%. Η αύξηση των ποσοστών απασχόλησης με την πάροδο των ετών, παρά την κρίση, συνιστά περαιτέρω μαρτυρία των διαρθρωτικών βελτιώσεων στις επιδόσεις των αγορών εργασίας. Το μέσο δημόσιο έλλειμμα, που ήταν πάνω από 6% για τη

¹ http://ec.europa.eu/priorities/state-union-2016_el

² COM(2016) 726

³ COM(2016) 727

⁴ COM(2016) 728

⁵ COM(2016) 729

ζώνη του ευρώ πριν από λίγα χρόνια, φέτος είναι χαμηλότερο από 2% και θα συνεχίσει να μειώνεται. Τα επίπεδα δημόσιου χρέους έχουν σταθεροποιηθεί και αναμένεται να μειωθούν.

Ωστόσο, δεν υπάρχει περιθώριο εφησυχασμού καθώς η ανάκαμψη παραμένει εύθραυστη. Η ανάπτυξη, η απασχόληση και οι επενδύσεις παρεμποδίζονται ακόμη από συνέπειες που κληροδότησε η κρίση, καθώς και από διαρθρωτικές αδυναμίες που χρονολογούνται από τα χρόνια πριν από την κρίση. Παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις, η ανεργία εξακολουθεί να είναι υπερβολικά υψηλή σε πολλά μέρη της Ευρώπης και η παρατεταμένη περίοδος υψηλής ανεργίας έχει κοινωνικό κόστος σε πολλά κράτη μέλη. Επιπλέον, τα ποσοστά αύξησης του ΑΕΠ και της παραγωγικότητας παραμένουν χαμηλότερα σε σχέση με το πλήρες δυναμικό και τα επίπεδα επενδύσεων παραμένουν χαμηλότερα από τα αντίστοιχα προ της κρίσης. Επιπλέον, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ανισοροπίες και ευρύτεροι κίνδυνοι εντός της ζώνης του ευρώ και εντός της ΕΕ γενικότερα, ενώ η σύγκλιση μεταξύ και στο εσωτερικό των κρατών μελών έχει τελματωθεί σε πολλές περιπτώσεις.

Πλαίσιο 1. Βασικές οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις 2014-2016

Από την ανάληψη καθηκόντων από την παρούσα Επιτροπή έχουν σημειωθεί ορισμένες θετικές εξελίξεις:

- Εδώ και μερικά χρόνια, η οικονομία της ΕΕ και της ευρωζώνης έχουν επανέλθει σε «συγκρατημένους» ρυθμούς ανάπτυξης πράγμα που αναμένεται να συνεχιστεί κατά τα επόμενα έτη. Το ΑΕΠ της ΕΕ είναι πλέον μεγαλύτερο από ό, τι πριν από την κρίση.
- Η ανάκαμψη χαρακτηρίζεται όλο και περισσότερο από ένταση εργασίας, μεταξύ άλλων χάρη και στις πρόσφατες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις σε ορισμένα κράτη μέλη. Έχουν δημιουργηθεί 8 εκατ. νέες θέσεις εργασίας από το 2013, εκ των οποίων σχεδόν 5 εκατομμύρια από την έναρξη της θητείας της παρούσας Επιτροπής.
- Το ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ συνέχισε να μειώνεται και τον Σεπτέμβριο του 2016 ανήλθε σε 8,6% φθάνοντας στο χαμηλότερο επίπεδο από το 2009.
- Ταυτόχρονα, το ποσοστό απασχόλησης στην ηλικιακή ομάδα 20-64 είναι μεγαλύτερο από εκείνο που παρατηρήθηκε το 2008 για πρώτη φορά, ανερχόμενο σε 71,1 % (δεύτερο τρίμηνο του 2016). Αυτό σημαίνει ότι ο στόχος του 75 % για το ποσοστό απασχόλησης που ορίζει η στρατηγική «Ευρώπη 2020» μπορεί να είναι εφικτός, εάν συνεχιστεί η τρέχουσα τάση.
- Οι συνολικές επενδύσεις άρχισαν να αυξάνονται και πάλι στην ΕΕ από το 2014 και προβλέπεται να συνεχίσουν να αυξάνονται (ΕΕ: 2014: +1,2%; 2015: +2,2%; 2016: +2,0%; 2017: +2,1% 2018: +2,8%).
- Τα δημόσια ελλείμματα στη ζώνη του ευρώ μειώθηκαν από κατά μέσον όρο 6% του ΑΕΠ πριν από λίγα χρόνια σε ποσοστό πολύ χαμηλότερο από 2% φέτος, και η εν λόγω μείωση αναμένεται να συνεχιστεί. Αυτό επέτρεψε σε ορισμένες χώρες να εξέλθουν από τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος κατά τα τελευταία έτη.
- Το δημόσιο χρέος στην ΕΕ και στη ζώνη του ευρώ προβλέπεται να εξακολουθήσει να μειώνεται σε σχέση με το ανώτατο επίπεδο του 2014 και αναμένεται να ανέλθει σε 86,0% το 2016 (91,6% στη ζώνη του ευρώ) και να εξακολουθήσει να μειώνεται ελαφρά κατά τα επόμενα δύο έτη.

Ωστόσο, δεν υπάρχουν περιθώρια εφησυχασμού:

- Οι ευνοϊκές συγκυρίες που έχουν στηρίξει μέχρι στιγμής την ανάκαμψη υποχωρούν (πτώση των τιμών του πετρελαίου, υποτίμηση του ευρώ) και υπάρχουν κίνδυνοι όσον αφορά τις προοπτικές, οφειλόμενοι μεταξύ άλλων στο παγκόσμιο περιβάλλον, αλλά και συνεπεία της αβεβαιότητας που δημιουργήθηκε από το δημοψήφισμα του Ηνωμένου Βασιλείου.
- Η ανάκαμψη έχει βοηθηθεί σε μεγάλο βαθμό, μέχρι σήμερα, από τη νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), μεταξύ άλλων και από τα επακόλουθα χαμηλά επιτόκια.
- Η ανάπτυξη παραμένει συγκρατημένη και επιβραδύνεται ακόμη από συνέπειες που κληροδότησε η κρίση, όπως το ιδιωτικό χρέος, καθώς και από διαρθρωτικές αδυναμίες που χρονολογούνται από τα χρόνια πριν από την κρίση. Η κατάσταση του τραπεζικού τομέα είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα.
- Εξακολουθούν να υπάρχουν ενδείξεις μακροοικονομικών ανισοροπιών και περιορισμένης σύγκλισης, ιδίως εντός της ζώνης του ευρώ.
- Η γήρανση ασκεί πίεση στην οικονομική βιωσιμότητα και επάρκεια των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.
- Σε ορισμένες χώρες υπάρχουν πολύ υψηλά επίπεδα χρέους· σε επτά κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ το χρέος προσεγγίζει ή υπερβαίνει το 100% του ΑΕΠ.
- Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις παραμένουν ελλιπείς σε πολλά κράτη μέλη και η εφαρμογή των ειδικών ανά χώρα συστάσεων είναι πολύ συχνά αποσπασματική. Ο εκσυγχρονισμός των αγορών

- προϊόντων, υπηρεσιών και εργασίας εξακολουθεί να συνιστά προτεραιότητα σε πολλά κράτη μέλη.
- Τα υψηλά επίπεδα ανισότητας περιορίζουν την παραγωγή της οικονομίας και το δυναμικό βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ οι κίνδυνοι φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού παραμένουν πολύ υψηλοί, παρόλο που περιορίζονται.
- Η ανεργία, αν και μειώνεται, παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα σε ορισμένα κράτη μέλη.

Επιπλέον, η παγκοσμιοποίηση, οι δημογραφικές και οι τεχνολογικές εξελίξεις αποτελούν σημαντικές πηγές αλλαγών από τις οποίες πρέπει να επωφελούνται όλοι. Οι εν λόγω εξελίξεις είναι δυνατό να αντιστραφούν και τούτο δεν πρέπει να συμβεί, αλλά ενδέχεται να χρειαστεί να συμπληρωθούν, ιδίως με προσπάθειες που διασφαλίζουν ότι τα οφέλη της παγκοσμιοποίησης και των τεχνολογικών αλλαγών, συμπεριλαμβανομένης της ψηφιοποίησης, κατανέμονται δίκαια στις διάφορες ομάδες της κοινωνίας, ιδίως στους νέους. Οι ανησυχίες σχετικά με ισότητα, δικαιοσύνη και συμμετοχικότητα υπαγορεύουν την ευαισθητοποίηση σε όλα τα επίπεδα σχετικά με τον αντίκτυπο των πολιτικών και των μεταρρυθμίσεων στην κατανομή του εισοδήματος.

Όπως υπογραμμίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,⁶ η πραγματική επιτυχία του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου μπορεί να αξιολογηθεί μόνο μέσω της εφαρμογής των βασικών μεταρρυθμίσεων που περιέχονται στις συστάσεις ανά χώρα. Ενώ το Εξάμηνο ενθάρρυνε σημαντικές μεταρρυθμίσεις στα κράτη μέλη, η συνολική εφαρμογή εξακολουθεί να είναι απογοητευτική σε ορισμένες περιοχές και ποικίλλει μεταξύ των χωρών. Χάρη στον εξορθολογισμό του Εξαμήνου, οι συστάσεις εστιάζονται σήμερα στις βασικές προκλήσεις του κάθε κράτους μέλους. Εξάλλου, οι δραστηριότητες συγκριτικής ανάλυσης και αξιολόγησης από ομοτίμους έχουν ενταθεί στο Συμβούλιο υπό τις διάφορες συνθέσεις του. Η εφαρμογή των από κοινού συμφωνημένων προτεραιοτήτων παραμένει προτεραιότητα.

Ενώ η ΕΕ θα πρέπει να παρέχει κατάλληλο και ευνοϊκό περιβάλλον όσον αφορά τη βελτίωση της νομοθεσίας και τον προσανατολισμό της πολιτικής, όπως καταδεικνύεται στις προτεραιότητες του προγράμματος εργασίας της Επιτροπής,⁷ εναπόκειται στα κράτη μέλη να παρέχουν το μεγαλύτερο μέρος των λύσεων πολιτικής. Η ΕΕ έχει υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις για την ενίσχυση της ανάκαμψης και την αύξηση της ανθεκτικότητας σε μελλοντικές κρίσεις. Για παράδειγμα, η σύσταση του Συμβουλίου για τα Εθνικά Συμβούλια Παραγωγικότητας, η οποία εκδόθηκε τον Σεπτέμβριο, ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να προβληματιστούν σχετικά με μια συνολική έννοια της ανταγωνιστικότητας, με έμφαση στην αύξηση της παραγωγικότητας και της μεγέθυνσης. Απαιτείται ταχύτερη πρόοδος στην έγκριση των μεταρρυθμίσεων σύμφωνα με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις που απευθύνονται σε κάθε κράτος μέλος, καθώς και κατάλληλος προγραμματισμός και εφαρμογή ώστε να ενισχυθεί το αναπτυξιακό δυναμικό και να προωθηθεί η οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εισαγάγουν τις μεταρρυθμίσεις αυτές με τρόπο που να λαμβάνει πλήρως υπόψη τις βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις, μεταξύ των οποίων και τις διανεμητικές επιπτώσεις και το κόστος σε βάθος χρόνου.

Πλαίσιο 2. Σύνοψη των βασικών τομέων δράσης σε επίπεδο ΕΕ

Στο επίπεδο της ΕΕ, η παρούσα Επιτροπή έχει αναλάβει τις ακόλουθες δεσμεύσεις:

- Να εφαρμόσει μια οικονομική πολιτική που βασίζεται στο «ενάρετο τρίγωνο» της προώθησης επενδύσεων, της επιδίωξης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και της διασφάλισης υπεύθυνων δημοσιονομικών πολιτικών. Έχει αναθεωρήσει αναλόγως το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, προβλέποντας επίσης περισσότερο χρόνο για διάλογο με τα κράτη μέλη και ενσωματώνοντας κοινωνικές

⁶ Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών: εφαρμογή των προτεραιοτήτων του 2016 [2016/2101(INI)].

⁷ COM(2016) 710

παραμέτρους στους οικονομικούς στόχους.

- Να εφαρμόσει τους κανόνες του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης, μεταξύ άλλων χρησιμοποιώντας την ευελιξία που έχει ενσωματωθεί σε αυτό, ώστε να ληφθεί καλύτερα υπόψη ο οικονομικός κύκλος και να διευκολυνθούν οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις μέσω των καλούμενων ρητρών για τις επενδύσεις και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.
- Να αναπτύξει ένα επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη προκειμένου να καλύψει το επενδυτικό κενό, μεταξύ άλλων με την επέκταση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων, με την ενίσχυση του αντίκτυπου των ενωσιακών ταμείων στη στήριξη του σχεδίου, με προσπάθειες αντιμετώπισης των επενδυτικών φραγμών και με νέες πηγές χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας μέσω μιας Ένωσης Κεφαλαιαγορών.
- Να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς στον τομέα των υπηρεσιών και των προϊόντων, καθώς και των υποδομών, για την ολοκλήρωση της ενεργειακής ένωσης και τη δημιουργία πραγματικής ψηφιακής ενιαίας αγοράς, για τη διεύρυνση των ευκαιριών για τις επιχειρήσεις της ΕΕ μέσω εμπορικών συμφωνιών, καθώς και για τη διασφάλιση συστήματος δίκαιης φορολόγησης σε ολόκληρη την ΕΕ.
- Να δώσει προτεραιότητα στην επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο δρομολογώντας νέα ατζέντα δεξιοτήτων, ενισχύοντας την ανάπτυξη των εγγυήσεων για τη νεολαία και αξιολογώντας συγκριτικά επιδόσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.
- Να ολοκληρώσει την Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης με την «εμβάθυνση μέσα από την πράξη», μεταξύ άλλων στηρίζοντας τον κοινωνικό διάλογο στην ΕΕ, αλλά και αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες για την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης και για να ληφθούν καλύτερα υπόψη οι προτεραιότητες της ζώνης του ευρώ συνολικά.

Το πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2017 συνοψίζει τις προτεραιότητές της για το επόμενο έτος.

Όλα τα εργαλεία πολιτικής - νομισματικά, δημοσιονομικά και διαρθρωτικά - πρέπει να χρησιμοποιούνται μεμονωμένα και συλλογικά για την ενίσχυση της δημιουργίας θέσεων εργασίας, της ανάπτυξης, των επενδύσεων και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Στο σημερινό περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από χαμηλό πληθωρισμό, χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και χαμηλά επιτόκια, σε συνδυασμό με τον υποστηρικτικό προσανατολισμό της νομισματικής πολιτικής, το βάρος της διασφάλισης της οικονομικής ανάκαμψης πέφτει σε άλλους τομείς πολιτικής. Σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από αυξημένες αβεβαιότητες, είναι καθοριστικής σημασίας η κινητοποίηση όλων των εσωτερικών κινητήριων δυνάμεων της ανάπτυξης μέσω ενός κατάλληλου μείγματος πολιτικής.

Υπό το πρίσμα αυτό, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να εντείνουν τις προσπάθειές τους σε ό,τι αφορά τα τρία στοιχεία του «ενάρτου» τριγώνου οικονομικής πολιτικής και, στο πλαίσιο αυτό, να εστιάσουν στην κοινωνική δικαιοσύνη για την επίτευξη μεγαλύτερης ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς:

- προώθηση των επενδύσεων·
- διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις·
- και διασφάλιση υπεύθυνων δημοσιονομικών πολιτικών.

1. Προώθηση των επενδύσεων

1.1 Βελτίωση της λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού τομέα

Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση είναι ζωτικής σημασίας για τις επιχειρήσεις ώστε να μπορέσουν να αναπτυχθούν και να καινοτομήσουν. Σε ορισμένα κράτη μέλη, το ποσοστό των ΜΜΕ που προσδιορίζει την πρόσβαση στη χρηματοδότηση ως τη σημαντικότερη πρόκληση εξακολουθεί να είναι υψηλό (30% στην Ελλάδα και 25% στην Κύπρο). Το πρόβλημα της χρηματοδότησης αναφέρεται επίσης από τις πολύ μικρές εταιρίες (12% των

πολύ μικρών επιχειρήσεων), τις σχετικά νεοσύστατες επιχειρήσεις (το 13% όσων ιδρύθηκαν εντός των τελευταίων δύο έως πέντε ετών) και τις νέες εταιρίες με υψηλό αναπτυξιακό δυναμικό (το 14% των εταιριών με ετήσια ποσοστά ανάπτυξης 20% ή περισσότερο - οι λεγόμενες «γαζέλες»)⁸. Καθώς οι ΜΜΕ στηρίζονται κυρίως στον τραπεζικό τομέα για χρηματοδότηση, η πρόσβασή τους σε πιστώσεις εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας, ιδίως στις χώρες των οποίων τα τραπεζικά συστήματα τελούν σε διαδικασία προσαρμογής. Για να υποστηριχθεί και να μεταρρυθμιστεί το πλαίσιο για το επιχειρηματικό κεφάλαιο, το οποίο είναι ζωτικής σημασίας για τις εταιρίες με υψηλό αναπτυξιακό δυναμικό, ιδίως, και για να βοηθηθούν οι χρηματοπιστωτικές αγορές να παράσχουν περισσότερες πιστώσεις στην οικονομία, η Επιτροπή πρότεινε τροποποιήσεις στους κανονισμούς για τις ευρωπαϊκές εταιρίες επιχειρηματικού κεφαλαίου και τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας, πραγματοποιώντας ένα ακόμη βήμα προς την Ένωση Κεφαλαιαγορών.

Η Ένωση Κεφαλαιαγορών μπορεί να παράσχει τις προϋποθέσεις για ισότιμη πρόσβαση στη χρηματοδότηση για όλες τις επιχειρήσεις σε όλα τα κράτη μέλη, ενθαρρύνοντας έτσι τις επενδύσεις και την καινοτομία χωρίς στρεβλώσεις. Οι συνθήκες και τα μοντέλα χρηματοδότησης διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών με αποτέλεσμα τη στρέβλωση της κύριας λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού τομέα, να ενεργεί ως αποτελεσματικός ενδιάμεσος μεταξύ πηγών κεφαλαίου και επενδυτικών ευκαιριών. Μια ολοκληρωμένη Ένωση Κεφαλαιαγορών θα παράσχει εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης, μέσω αγορών μετοχών και ομολόγων, αφενός, για τη συμπλήρωση του τραπεζικού συστήματος και, αφετέρου, για τη διευκόλυνση της ορθής εκτίμησης κινδύνου και της κατανομής κεφαλαίων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Πράγματι, η ροή των κεφαλαίων πρέπει να κατευθυνθεί σε τομείς που παρουσιάζουν μεγαλύτερη αύξηση παραγωγικότητας, εξαιρετικά παραγωγικές δραστηριότητες και καινοτομίες. Οι χαρακτηριζόμενες από βαθύτερη ολοκλήρωση κεφαλαιαγορές θα λειτουργήσουν επίσης ως ανάχωμα στις οικονομικές κρίσεις μέσω του καταμερισμού του κινδύνου στον ιδιωτικό τομέα. Πέρα από την ανάγκη να διασφαλιστεί η ταχεία θέσπιση των ήδη προταθέντων από την Επιτροπή μέτρων, πρόσθετες αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο που εφαρμόζεται στις επενδύσεις ασφαλιστικών επιχειρήσεων και τραπεζών σε περιουσιακά στοιχεία υποδομής και σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, θα συμβάλουν στην αύξηση της χρηματοδότησης της οικονομίας. Επιπλέον, οι ανεπάρκειες στα εθνικά πλαίσια αφερεγγυότητας έχουν ως συνέπεια άνισους όρους πρόσβασης σε πιστώσεις στα κράτη μέλη. Η Επιτροπή θα υποβάλει σύντομα πρόταση για τα πλαίσια προληπτικής αναδιάρθρωσης, τη δεύτερη ευκαιρία και μέτρα για τη βελτίωση των διαδικασιών αφερεγγυότητας.

Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να αντιμετωπίσουν τις εναπομένουσες αδυναμίες στον τραπεζικό τομέα ώστε να ενισχύσουν τις επενδύσεις και να διευκολύνουν τη χρηματοδότηση της ευρωπαϊκής οικονομίας. Το υψηλό επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρή πρόκληση σε πολλά κράτη μέλη. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και οι λειτουργικές ανεπάρκειες, σε συνδυασμό με περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων και χαμηλής ανάπτυξης, επηρεάζουν δυσμενώς την κερδοφορία των τραπεζών η οποία με τη σειρά της επηρεάζει αρνητικά την ικανότητα των τραπεζών να δημιουργούν ή να αντλούν νέα κεφάλαια για τη στήριξη νέων δανειοδοτήσεων και συνεπώς την ικανότητά τους να στηρίζουν την οικονομική ανάκαμψη. Για να σπάσει αυτός ο φαύλος κύκλος πρέπει να απαλλαγούν οι τράπεζες από το εν λόγω βάρος, χωρίς αυτό να έχει επίπτωση στα δημόσια ταμεία. Τα αποτελεσματικά εξωδικαστικά πλαίσια και πλαίσια αφερεγγυότητας, συμπεριλαμβανομένης της προληπτικής αναδιάρθρωσης, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στο πλαίσιο αυτό, ενώ πρέπει να εφαρμοστούν πλήρως οι εγκριθείσες μεταρρυθμίσεις. Η εξυπηρέτηση και πώληση μη εξυπηρετούμενων δανείων σε μη τραπεζικά

⁸ Έρευνα σχετικά με την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση (SAFE), <http://ec.europa.eu/growth/safe>

ειδικευμένα ιδρύματα θα πρέπει να είναι δυνατή και να ενθαρρύνεται σε όλα τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία.

Οι τράπεζες θα πρέπει να ενθαρρυνθούν ώστε να εξακολουθήσουν να ενισχύουν την επιχειρησιακή τους αποτελεσματικότητα.

Κυκλικοί και διαρθρωτικοί παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των νέων ρυθμιστικών απαιτήσεων και του περιβάλλοντος χαμηλής απόδοσης, επηρέασαν την κερδοφορία των τραπεζών. Η προσαρμογή των επιχειρησιακών μοντέλων των τραπεζών στο νέο λειτουργικό περιβάλλον απαιτεί περαιτέρω προσπάθειες, οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν περαιτέρω μείωση της πλεονάζουσας ικανότητας και εξυγίανση του κλάδου. Θα πρέπει να διευθετηθούν ταχέως εκκρεμείς κανονιστικές πρωτοβουλίες ούτως ώστε να διασφαλισθεί σαφήνεια και ασφάλεια δικαίου, και ταυτόχρονα να αποφευχθούν αδικαιολόγητες επιπτώσεις στη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας. Πρόσθετες πρωτοβουλίες που εξετάζονται σε διεθνές επίπεδο δεν θα πρέπει να οδηγήσουν σε σημαντική γενική αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Η πρόοδος προς την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης θα πρέπει να είναι ταχεία και απαιτεί παράλληλες βελτιώσεις για την περαιτέρω μείωση του κινδύνου και τον καταμερισμό του κινδύνου. Η ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο, οι τιμές των τραπεζικών μετοχών υπέστησαν τις συνέπειες ιδιαίτερα σοβαρών εντάσεων το 2016, λόγω και των εξελίξεων στις διεθνείς αγορές, όπως η αναταραχή στην Κίνα ή το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος στο ΗΒ. Είναι σημαντικό να διαφυλαχθεί και να συνεχιστεί η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στον τραπεζικό τομέα. Η οδηγία για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των τραπεζών, μαζί με τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων της ΕΕ, ορίζει το πλαίσιο για τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, προστατεύοντας ταυτόχρονα τους φορολογουμένους. Οι εργασίες για μια δημοσιονομικά ουδέτερη κοινή στήριξη του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης θα πρέπει να επιταχυνθούν. Οι συζητήσεις για ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων (EDIS) θα πρέπει να συνεχιστούν με στόχο οι συννομοθέτες να φτάσουν σε συμφωνία το συντομότερο δυνατόν, ενώ θα πρέπει επίσης να δοθεί προτεραιότητα στην έκδοση των επικείμενων προτάσεων για τη μείωση του κινδύνου.

1.2 Αύξηση του αντίκτυπου των κονδυλίων της ΕΕ για τη στήριξη του επενδυτικού σχεδίου για την Ευρώπη

Το επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη έχει αποδειχθεί χρήσιμο εργαλείο για την επίτευξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων και την ενθάρρυνση της βιώσιμης αύξησης των επενδύσεων στα κράτη μέλη. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ) έχει κινητοποιήσει περίπου 138 δισεκατ. EUR σε 27 κράτη μέλη σε διάστημα λίγο μεγαλύτερο από ένα έτος. Κατά την ίδια περίοδο αναμένεται να έχουν επωφεληθεί από το ΕΤΣΕ περίπου 300 000 ΜΜΕ.⁹ Το επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη, μέσω των διάφορων πτυχών του (χρηματοδοτικά μέσα, τεχνική συνδρομή και μέτρα για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος), συμβάλλει στο να συντελεστεί μια πραγματική αλλαγή σε ευρύ φάσμα τομέων με την υποστήριξη καινοτόμων σχεδίων που συμβάλλουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην ανάπτυξη στις τοπικές κοινότητες, καθώς και στην αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων. Αυτά τα σχέδια έχουν αποφασιστική σημασία για το μέλλον της οικονομίας της ΕΕ και εστιάζονται σε βασικούς τομείς όπως: στήριξη των ΜΜΕ, καινοτομία και Ε&Α, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ενεργειακή απόδοση, ψηφιακές και μεταφορικές υποδομές.

⁹ COM(2016) 359 και COM(2016) 581

Περισσότερα έργα σε περισσότερα κράτη μέλη θα μπορέσουν να επωφεληθούν από το επενδυτικό σχέδιο. Η Επιτροπή πρότεινε να επεκταθεί το ΕΤΣΕ (πρόταση για «ΕΤΣΕ 2.0») και να διπλασιαστεί το προβλεπόμενο γι' αυτό ποσό ώστε να ανέλθει σε 630 δισεκατ. EUR έως το 2022, και ταυτόχρονα να βελτιωθεί η γεωγραφική και τομεακή κάλυψη. Η ταχεία έγκριση της πρότασης αυτής είναι ουσιαστικής σημασίας.¹⁰

Πέρα από την επέκταση του ΕΤΣΕ, η γεωγραφική κάλυψη θα βελτιωθεί περαιτέρω μέσω συμπληρωματικών και απλουστευμένων δυνατοτήτων συνδυασμού του ΕΤΣΕ με τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία (ΕΔΕΤ), σε συνδυασμό με την αυξημένη τεχνική βοήθεια σε ολόκληρη την Ευρώπη. Κατά τη νέα περίοδο προγραμματισμού των ΕΔΕΤ, κατά την οποία θα διατεθούν 454 δισεκατ. EUR για επενδύσεις στα κράτη μέλη το διάστημα 2014-2020, έχει αυξηθεί η εστίαση στην αποτελεσματική και αποδοτική χρήση των ενωσιακών πόρων με την απαίτηση να προσδιορίζονται σαφώς στα προγράμματα τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα και να ανάγονται σε ποσοτικοποιημένους στόχους. Επιπλέον, τα κράτη μέλη πρέπει να εργαστούν για τη διαμόρφωση των νομοθετικών και διαρθρωτικών συνθηκών που παρέχουν τη δυνατότητα στους τομείς που λαμβάνουν τα κονδύλια να επιτυγχάνουν αποτελεσματικά τους στόχους. Για το μέλλον, η Επιτροπή πρότεινε να αυξηθούν οι δυνατότητες συνδυασμού του ΕΤΣΕ με τα ΕΔΕΤ, καθώς και με τον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη».

Οι βιώσιμες επενδύσεις τονώνουν την παραγωγικότητα στην οικονομία μέσω της αύξησης της απόδοσης των πόρων και της ενεργειακής απόδοσης, καθώς και της μείωσης του κόστους των εισροών, ενώ μειώνουν το εξωτερικό κόστος και τον αντίκτυπο. Ειδικότερα, η στήριξη για τη μετάβαση προς μια κυκλική οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας σε καινοτόμες υπηρεσίες και υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής, καθώς και στον σχεδιασμό και την υλοποίηση νέων, πιο βιώσιμων προϊόντων. Μεταξύ των τομέων στους οποίους είναι δυνητικά σημαντική η μακροοικονομική σημασία της κυκλικής οικονομίας και η βελτιωμένη αποδοτικότητα των πόρων περιλαμβάνονται οι πράσινες δημόσιες προμήθειες, οι επενδύσεις σε υποδομές στους τομείς των αποβλήτων και της ύδρευσης, οι βιώσιμες κατασκευές, οι κρίσιμες πρώτες ύλες, τα βιοκαύσιμα και τα βιοχημικά προϊόντα, καθώς και οι επενδύσεις που συνδέονται με την ενέργεια και το κλίμα.

Οι επενδύσεις πρέπει επίσης να εστιαστούν στο ανθρώπινο δυναμικό και την κοινωνική υποδομή. Η ανάπτυξη υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας και ευέλικτων και οικονομικά προσιτών υπηρεσιών παιδικής φροντίδας είναι ιδιαίτερα σημαντική προκειμένου να περιοριστούν οι υποχρεώσεις φροντίδας έναντι ηλικιωμένων και παιδιών που συχνά βαρύνουν τις γυναίκες. Απαιτούνται επίσης συνεχείς επενδυτικές προσπάθειες στην εκπαίδευση και τη διά βίου μάθηση για τη στήριξη της απασχολησιμότητας και την αντιμετώπιση του κινδύνου χασμάτων στους μισθούς και τις συνθήκες εργασίας μεταξύ εργαζομένων υψηλής και χαμηλής ειδίκευσης.

Τα κράτη μέλη θα επωφεληθούν από σαφέστερες κατευθυντήριες γραμμές για κανόνες δημόσιας λογιστικής (ΕΣΛ 2010), ιδίως στις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Στις 29 Σεπτεμβρίου 2016¹¹, η Eurostat, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, εξέδωσαν οδηγό για τη στατιστική επεξεργασία των συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα που απευθύνεται κυρίως σε ιδιωτικούς φορείς. Μετά την έκδοση αυτή θα

¹⁰ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Οκτώβριος 2016: Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο να συμφωνήσει τη διαπραγματευτική του θέση για τη νέα πρόταση της Επιτροπής όσον αφορά το ΕΤΣΕ, κατά τη σύνοδο της 6ης Δεκεμβρίου, λαμβάνοντας υπόψη την ανεξάρτητη εξωτερική αξιολόγηση, η οποία θα παραδοθεί τον Νοέμβριο.

¹¹ Eurostat/EPEC/Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, «Οδηγός για τη στατιστική επεξεργασία των συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα», Σεπτέμβριος 2016.

ακολουθήσει εκτεταμένη ενημερωτική εκστρατεία. Επιπλέον, η Επιτροπή παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τον αντίκτυπο της ερμηνείας των κανόνων δημόσιας λογιστικής στη δημιουργία δημοσίων και ιδιωτικών συμπράξεων σε διάφορους τομείς και θα εξετάσει το ενδεχόμενο περαιτέρω δράσης, κατά περίπτωση.

1.3 Εξάλειψη των εμποδίων στις επενδύσεις

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη έχουν κάνει βήματα για την αντιμετώπιση των εμποδίων στις επενδύσεις, αλλά πρέπει να γίνουν περισσότερα. Ενώ η Επιτροπή θα συνεχίσει τις προσπάθειές της για τη βελτίωση του γενικού επενδυτικού περιβάλλοντος σε επίπεδο ΕΕ, μεταξύ άλλων, μέσω της εμβάθυνσης της ενιαίας αγοράς, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την άρση των εμποδίων στις επενδύσεις σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Οι βιώσιμες επενδύσεις απαιτούν σταθερό και προβλέψιμο επιχειρηματικό περιβάλλον. Η Επιτροπή έχει ήδη παρουσιάσει πρωτοβουλίες για τη διευκόλυνση της χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας, όπως η μείωση των κεφαλαιακών επιβαρύνσεων για τις ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις όσον αφορά τις επενδύσεις σε υποδομές και η υιοθέτηση πρακτικών κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή των κανόνων κρατικών ενισχύσεων στη δημόσια χρηματοδότηση των υποδομών.¹² Επιπλέον, οι εργασίες για την Ενεργειακή Ένωση, την Ένωση Κεφαλαιαγορών, τη στρατηγική για την ενιαία αγορά, τη στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά, τη δέσμη μέτρων για την κυκλική οικονομία και διεθνείς εμπορικές και επενδυτικές συμφωνίες, καλύπτουν ειδικά μέτρα που θα συμβάλουν στην εξάλειψη των εμποδίων, στην προώθηση της καινοτομίας και τη βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος, όταν εφαρμοστούν πλήρως. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της Ενεργειακής Ένωσης θα πρέπει να υπάρχει διαδικασία διακυβέρνησης βασισμένη στα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα με ορίζοντα το 2030 και μετά από το έτος αυτό, εξασφαλίζοντας προβλεψιμότητα για τις επιχειρήσεις, τους επενδυτές και την κοινωνία γενικότερα. Θα πρέπει επίσης να αυξηθεί η εκ των προτέρων βεβαιότητα για τη δημόσια λογιστική σε συγκεκριμένους τομείς, όπως η ενεργειακή απόδοση. Η πλήρης ανάπτυξη του δικτύου 5G, ήτοι της πέμπτης γενιάς συστημάτων κινητών επικοινωνιών, σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση έως το 2025, έχει το δυναμικό να δημιουργήσει δύο εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Επιπλέον, η πρόσφατη επανεκκίνηση της κοινής ενοποιημένης βάσης φορολογίας εταιρειών¹³ θα συμβάλει στο να καταστεί η ΕΕ πιο ελκυστικός τόπος για επενδύσεις προσφέροντας στις επιχειρήσεις προβλέψιμους κανόνες, ίσους όρους ανταγωνισμού και μειωμένο κόστος συμμόρφωσης. Επίσης, θα στηρίξει την καινοτομία στην Ευρώπη με την έκπτωση του κόστους των επενδύσεων E&A από τη φορολογία και με την αντιμετώπιση της στρέβλωσης της φορολογίας που ευνοεί τα δανειακά μέσα έναντι των ιδίων κεφαλαίων.

Το ύψος των επενδύσεων στους τομείς της γνώσης, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και των ΤΠΕ, ως κινητήριων δυνάμεων της ανάπτυξης, αποτελεί επίσης θέμα υψηλής προτεραιότητας. Σε πολλά κράτη μέλη, η σημαντική πτώση των επενδύσεων σε εξοπλισμό και μηχανήματα εξηγεί εν μέρει την πτώση στην παραγωγικότητα μετά την κρίση. Ταυτόχρονα, θα χρειαστούν μεγαλύτερες επενδύσεις σε άυλα περιουσιακά στοιχεία όπως η E&A, οι ΤΠΕ και η κατάρτιση προκειμένου να αυξηθεί η συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής και η προσέλκυση επενδύσεων. Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν την αποτελεσματικότερη δυνατή κατανομή των κεφαλαίων. Στο παρελθόν, η συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής, η οποία περιλαμβάνει σειρά παραγόντων όπως η καινοτομία και μια πιο αποτελεσματική κατανομή των πόρων, συνέβαλε λιγότερο στην ανάπτυξη και την παραγωγικότητα στην ΕΕ από ό, τι στις Ηνωμένες

¹² C/2016/2946

¹³ COM(2016) 685

Πολιτείες. Διαρθρωτικά ζητήματα που επηρεάζουν τις αγορές προϊόντων, υπηρεσιών, κεφαλαίων και εργασίας ευθύνονται για την υποτονική αυτή επίδοση στην Ευρώπη. Η βελτίωση της αλληλεπίδρασης μεταξύ της πανεπιστημιακής έρευνας και της επιχειρηματικής ανάπτυξης προϊόντων και υπηρεσιών είναι καθοριστικής σημασίας για την προώθηση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης. Στο ίδιο πνεύμα, η δημιουργία εθνικών πλατφορμών για την ψηφιοποίηση της βιομηχανίας δύναται να συμβάλει στη μόχλευση των δεσμευμένων για τον σκοπό αυτόν ενωσιακών πόρων για την πραγματοποίηση σημαντικών επενδύσεων οι οποίες θα ενισχύσουν επίσης την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας.

Τα κράτη μέλη πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την υλοποίηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων με στόχο την άρση των εμποδίων για τις επενδύσεις που εντοπίστηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Παρά τα μέτρα που ελήφθησαν από ορισμένα κράτη μέλη, ιδίως από χώρες της ευρωζώνης που πλήττονται έντονα από την κρίση, η πρόοδος στην αντιμετώπιση των εμποδίων στις επενδύσεις υπήρξε συνολικά άنيση και χρειάζεται να γίνουν περισσότερα. Αυτό αφορά τομείς όπως η αφερεγγυότητα, οι δημόσιες προμήθειες, η αποδοτικότητα και η διαφάνεια της δημόσιας διοίκησης ή οι τομεακές κανονιστικές ρυθμίσεις, καθώς και η λειτουργία των αγορών εργασίας και προϊόντων. Ειδικότερα, η αποδοτική και διαφανής δημόσια διοίκηση και τα αποτελεσματικά δικαστικά συστήματα είναι απαραίτητα για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας σε επιχειρήσεις και πολίτες. Σε ορισμένα κράτη μέλη, στα εμπόδια για επενδύσεις ενδέχεται να περιλαμβάνονται επίσης το υψηλό επίπεδο φορολόγησης και τα υπερβολικά πολύπλοκα φορολογικά συστήματα, η διαφθορά, ανεπαρκή πλαίσια έρευνας και καινοτομίας, καθώς και δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, ιδίως για τις ΜΜΕ. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις που προσδιορίζονται στις ανά χώρα συστάσεις αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για να διατηρηθούν και να αυξηθούν τα επίπεδα των επενδύσεων στα κράτη μέλη, λαμβανομένων υπόψη των εθνικών ιδιαιτεροτήτων.

1.4 Ευκαιρίες για επιχειρήσεις της ΕΕ να επωφεληθούν από τις παγκόσμιες αγορές και επενδύσεις

Οι εξαγωγές προς τον υπόλοιπο κόσμο έχουν αναδειχθεί σε ολοένα σημαντικότερη πηγή θέσεων εργασίας για τους ευρωπαίους πολίτες. Χάρη στη διεθνή ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεών μας, περισσότερες από 30 εκατομμύρια θέσεις εργασίας υποστηρίζονται πλέον από εξαγωγές εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αριθμός αυξημένος κατά δύο τρίτα σε σχέση με 15 χρόνια πριν, κάτι που σημαίνει ότι, πλέον, οι εξαγωγές στηρίζουν σχεδόν μία στις επτά θέσεις εργασίας στην Ευρώπη. Αυτές οι θέσεις στελεχώνονται από άτομα υψηλής ειδίκευσης και αμείβονται καλύτερα από τον μέσο όρο. Κατανέμονται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, ενώ συνδέονται τόσο άμεσα όσο και έμμεσα με εξαγωγές εκτός της ΕΕ. Για παράδειγμα, 200 000 θέσεις εργασίας στην Πολωνία, 140 000 στην Ιταλία και 130 000 στο Ηνωμένο Βασίλειο συνδέονται με γερμανικές εξαγωγές εκτός της ΕΕ. Οι γαλλικές εξαγωγές εκτός της ΕΕ στηρίζουν 150 000 θέσεις εργασίας στη Γερμανία, 50 000 στην Ισπανία και 30 000 στο Βέλγιο. Ως αποτέλεσμα, τα οφέλη του εμπορίου διαδίδονται πολύ ευρύτερα απ' ό, τι γίνεται συνήθως αντιληπτό, μεταξύ των οποίων και σημαντικά οφέλη για τους ευρωπαίους καταναλωτές. Σε ένα πλαίσιο όπου εμφανίζονται τα πρώτα σημάδια αναστροφής των τάσεων στο παγκόσμιο εμπόριο, υπάρχει ανάγκη να διατηρηθεί η διαφάνεια και να διευκολυνθεί η περαιτέρω ενσωμάτωση των εταιρειών της ΕΕ στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας, ιδίως για τους παρόχους υπηρεσιών και τις ΜΜΕ.

Η ΕΕ είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει την πολιτική για το εμπόριο και τις επενδύσεις ώστε να συμβάλει στην επίτευξη αυτού του στόχου και να ωφελήσει τόσο τις επιχειρήσεις όσο και τους καταναλωτές και τους εργαζόμενους. Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας και εισαγωγέας εμπορευμάτων και υπηρεσιών (αθροιστικά) παγκοσμίως. Αυτό

καθιστά την ΕΕ τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο για περίπου 80 χώρες και τον δεύτερο σημαντικότερο για άλλες 40. Η ΕΕ θα πρέπει να χρησιμοποιήσει αυτό το πλεονέκτημα προς όφελος τόσο των πολιτών της και όσο και πολιτών σε άλλα μέρη του κόσμου, και ιδίως στις φτωχότερες χώρες.

Η επικύρωση της συμφωνίας του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή θα δημιουργήσει και νέες ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις της ΕΕ. Η συμφωνία δημιουργεί ασφάλεια πολιτικών και επενδύσεων για τις επιχειρήσεις της ΕΕ που δραστηριοποιούνται σε τομείς χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και χαμηλών εκπομπών, όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη αποτελούν τους μεγαλύτερους συνεισφέροντες δημόσια χρηματοδότηση για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Από κοινού, παρέχουν περίπου το ένα τρίτο της δημόσιας χρηματοδότησης που διατίθεται για τη δράση αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και έχουν αναλάβει σχεδόν το ήμισυ των δεσμεύσεων υπέρ του Πράσινου Ταμείου για το κλίμα. Το διάστημα 2014-2020, τουλάχιστον το 20% του προϋπολογισμού της ΕΕ θα διατεθεί σε δράσεις σχετικά με το κλίμα. Η ΕΕ χρηματοδοτεί την Παγκόσμια Συμμαχία για την κλιματική αλλαγή, μία από τις μεγαλύτερες πρωτοβουλίες για το κλίμα. Για να κλιμακωθεί η στήριξη των πλέον φτωχών και ευάλωτων, η ΕΕ δρομολόγησε μια νέα φάση στο πλαίσιο της οποίας αναμένεται η δέσμευση περίπου 350 εκατ. EUR για την περίοδο 2014-2020. Με τον τρόπο αυτό θα στηριχτούν οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και τα αναπτυσσόμενα μικρά νησιωτικά κράτη ώστε να προσαρμοστούν στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη διέθεσαν κατά το προηγούμενο έτος 17,6 δισ. EUR για να βοηθήσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή. Αυτό καταδεικνύει την αποφασιστικότητα της ΕΕ να συνεισφέρει το μερίδιό της αναλογεί στο πλαίσιο του στόχου που έθεσαν οι ανεπτυγμένες χώρες να παρέχουν 100 δισεκατ. USD σε ετήσια χρηματοδότηση προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, από διάφορες πηγές, μέχρι το 2020.

Πρέπει να αυξηθεί η ελκυστικότητα της ΕΕ ως επενδυτικού προορισμού τόσο για ξένους όσο και για εγχώριους επενδυτές. Το μερίδιο της ΕΕ στις παγκόσμιες ροές άμεσων ξένων επενδύσεων μειώθηκε από περίπου 50% πριν από την κρίση σε 20 % το 2014. Ενώ οι ροές άμεσων ξένων επενδύσεων επηρεάζονται από παγκόσμιες εξελίξεις και εξωγενή προς την ΕΕ γεγονότα, οι εισροές συνδέονται με μια σειρά από ειδικούς ανά χώρα παράγοντες εγκατάστασης, ειδικούς παράγοντες που αφορούν τις επιχειρήσεις και τους κλάδους, οι οποίοι επηρεάζουν το επενδυτικό κλίμα και μπορούν να επηρεαστούν άμεσα από τους φορείς χάραξης πολιτικής σε βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη βάση.

Προώθηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων

2.1. Δημιουργία θέσεων εργασίας και βελτίωση των δεξιοτήτων

Τα κράτη μέλη πρέπει να επενδύσουν περισσότερο στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για μεγαλύτερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, περισσότερες θέσεις εργασίας ποιότητας και αποτελεσματική κατάρτιση και αναβάθμιση δεξιοτήτων. Οι εύρυθμα λειτουργούσες και ευέλικτες αγορές εργασίας πρέπει να συνδυάζονται με ενίσχυση των δεξιοτήτων και της στήριξης του εισοδήματος κατά τη διάρκεια των εργασιακών μετακινήσεων, καθώς και με συστήματα πρόνοιας που θεμελιώνονται σε ισχυρά κοινωνικά πρότυπα. Τα κράτη μέλη που, ήδη πριν από την κρίση, προχώρησαν σε ολοκληρωμένες μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας και στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης κατόρθωσαν να στηρίξουν περισσότερο την απασχόληση και να διατηρήσουν

δίκαιες συνθήκες κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης. Στις μεταρρυθμίσεις αυτές συγκαταλέγονται οι ευέλικτες και αξιόπιστες συμβατικές ρυθμίσεις που προωθούν τις μετακινήσεις στην αγορά εργασίας και αποτρέπουν μια αγορά εργασίας δύο ταχυτήτων, οι ολοκληρωμένες στρατηγικές δια βίου μάθησης, οι αποτελεσματικές και ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας καθώς και τα σύγχρονα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης. Άλλα κράτη μέλη καθιέρωσαν μεταρρυθμίσεις προς την κατεύθυνση αυτή κατά τη διάρκεια της κρίσης, συμβάλλοντας στην αύξηση της έντασης εργασίας της τρέχουσας ανάκαμψης.

Σε πολλά κράτη μέλη, ο πληθυσμός σε ηλικία εργασίας και το εργατικό δυναμικό εξακολουθούν να συρρικνώνονται, ιδίως λόγω του χαμηλού ποσοστού γεννητικότητας, της γήρανσης, της μετανάστευσης και των εξόδων από την αγορά εργασίας για λόγους υγείας. Ο επισφαλής χαρακτήρας, ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας και οι επιπτώσεις τους στην αύξηση της παραγωγικότητας πρέπει να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο αυτό για να μειωθούν οι αρνητικές επιπτώσεις τους στην εσωτερική ζήτηση και την αύξηση της παραγωγικότητας. Επιπλέον, η ισότητα των ευκαιριών αποτελεί κλειδί για την κοινωνική δικαιοσύνη. Η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, η κατάργηση των αδικαιολόγητων χασμάτων αμοιβών μεταξύ των φύλων, η βελτίωση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής ανδρών και γυναικών, η επίτευξη περαιτέρω προόδου όσον αφορά την ένταξη των μειονεκτουσών ομάδων και η αντιμετώπιση των διακρίσεων εις βάρος ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, αποτελούν παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο συμβαδίζουν η ανάπτυξη και η κοινωνική δικαιοσύνη. Υπό το πρίσμα αυτό, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες και παροχές σε είδος, όπως παιδική φροντίδα, στέγαση, ιατροφαρμακευτική και μακροχρόνια περίθαλψη, εκπαίδευση και κατάρτιση. Οι ποιοτικές υπηρεσίες και οι παροχές σε είδος συμβάλλουν στην αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας, ιδίως των γυναικών, και στην κοινωνική ένταξη. Οι πολιτικές στέγασης επίσης πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής, διότι μπορούν να άρουν τα εμπόδια στη γεωγραφική κινητικότητα σε εθνικό επίπεδο, μέσω στοχοθετημένων επιδομάτων ή προγραμμάτων κοινωνικής στέγασης.

Ορισμένα κράτη μέλη θα πρέπει να δημιουργήσουν τις κατάλληλες δομές για να αντιμετωπίσουν την εισροή μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων προσφύγων, πέρα από τις άμεσες βραχυπρόθεσμες ανάγκες. Μολονότι υπάρχουν σαφείς οικονομικές και δημοσιονομικές επιπτώσεις, αυτές δεν είναι μη διαχειρίσιμες ή σημαντικές από μακροοικονομική άποψη. Η στρατηγική πρόκληση έγκειται στην ομαλή φιλοξενία στις κοινωνίες υποδοχής βραχυπρόθεσμα κατά τρόπο που να καλύπτει επίσης τις μακροπρόθεσμες προκλήσεις όσον αφορά τις πολιτικές για την αγορά εργασίας και την εκπαίδευση, καθώς και τους θεσμούς και τα κοινωνικά συστήματα. Η ικανότητα προσαρμογής πολιτικών, ανάπτυξης κινήτρων και δημιουργίας δεξιοτήτων που να προωθούν την ένταξη στην αγορά εργασίας θα έχει άμεση επίπτωση στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Για παράδειγμα, διάφορα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει στρατηγικές για τη διευκόλυνση της ένταξης των μεταναστών με προηγούμενη πείρα και ικανότητες στην επιχειρηματικότητα. Τα εν λόγω κράτη μέλη παρείχαν στήριξη στους μετανάστες για να τους βοηθήσουν να προσαρμόσουν τις δεξιότητες και την πείρα τους στις συνθήκες της τοπικής αγοράς¹⁴.

Παρά την πρόσφατη πρόοδο είναι απαραίτητη η ανάληψη μεγαλύτερης δράσης από τα κράτη μέλη για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων. Εννέα εκατομμύρια νέοι έχουν επωφεληθεί από τις εγγυήσεις της ΕΕ για τη νεολαία μέχρι στιγμής, ενός πλαισίου για τη βελτίωση της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία, την επένδυση στην

¹⁴ Η Επιτροπή πρόσφατα δημοσίευσε οδηγό που περιλαμβάνει 22 μελέτες περιπτώσεων βέλτιστης πρακτικής και ένα διαδραστικό εργαλείο αυτοαξιολόγησης (<http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/18421>) για τη στήριξη των παρόχων υπηρεσιών όσον αφορά τη βελτίωση των δράσεών τους που προορίζονται για τους μετανάστες επιχειρηματίες και δυνητικούς επιχειρηματίες.

απασχολησιμότητα των νέων και την πρόληψη του κινδύνου κοινωνικού αποκλεισμού. Ωστόσο, τα κράτη μέλη πρέπει να επιδιώξουν την εφαρμογή των εγγυήσεων για τη νεολαία και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους για να προσεγγίσουν τους νέους και τις περιφέρειες με τις μεγαλύτερες ανάγκες. Η Επιτροπή θα κινητοποιήσει όλα τα μέσα της, έχει προτείνει πρόσθετη χρηματοδότηση για τις εγγυήσεις για τη νεολαία και θα παρουσιάσει σύντομα μια νέα πρωτοβουλία για τους νέους. Επιπλέον, σχεδόν τέσσερα εκατομμύρια σπουδαστές έχουν ήδη επωφεληθεί από το πρόγραμμα Erasmus. Ένας στους τρεις νέους που συμμετείχε στο Erasmus έλαβε προσφορά απασχόλησης στην εταιρεία στην οποία πραγματοποίησε την πρακτική του άσκηση.

Τα κράτη μέλη πρέπει να εστιάσουν στη συνάφεια των δεξιοτήτων με την αγορά εργασίας δεδομένου ότι οι προβλέψεις δείχνουν μελλοντική έλλειψη ατόμων με κατάρτιση και επαγγελματικά προσόντα. Ωστόσο, για υπερβολικά πολλούς νέους, η αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση παραμένει δεύτερη επιλογή και μόνον σε ένα μικρό αριθμό εργαζομένων προσφέρονται ευκαιρίες για περαιτέρω ανάπτυξη δεξιοτήτων. Ο εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, μεταξύ άλλων με την προώθηση ευέλικτων μαθησιακών διαδρομών, θα βοηθήσει τα άτομα να αναπτύξουν τις κατάλληλες μεταβιβάσιμες δεξιότητες καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Αυτό απαιτεί στενές συμπράξεις με τον επιχειρηματικό κόσμο, καθώς και τους τομείς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της έρευνας. Η ενεργός συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη θέσεων μαθητείας σε νέους τομείς που καλύπτουν διάφορα επίπεδα δεξιοτήτων, γεγονός που μπορεί να αναμένεται ότι θα αντιμετωπίσει τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων. Σε επίπεδο ΕΕ, η αναθεώρηση της οδηγίας για την μπλε κάρτα αποσκοπεί στην εναρμόνιση και την αποσαφήνιση του νομικού πλαισίου για την προσέλκυση υπηκόων τρίτων χωρών με υψηλή ειδίκευση, ενώ η εγγύηση δεξιοτήτων υπογραμμίζει την ανάγκη να αξιολογηθούν οι ειδικές ανάγκες για υπηκόους τρίτων χωρών.

Ο εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης και της κατάρτισης είναι απαραίτητος για τον εφοδιασμό των ατόμων με καλύτερες δεξιότητες, που κυμαίνονται από βασικές δεξιότητες αριθμητικής, ανάγνωσης και γραφής έως επιχειρηματικές δεξιότητες και ψηφιακές δεξιότητες. Οι δείκτες μορφωτικού επιπέδου συνέχισαν να βελτιώνονται το 2015 και το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου μειώθηκε στα περισσότερα κράτη μέλη, φθάνοντας στο 11%. Ωστόσο, τα ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου είναι υψηλότερα για τους μαθητές Ρομά και τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, ιδίως των μαθητών που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό. Η ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αυξάνεται επίσης σταθερά και σημαντικά, και το 2015 ανερχόταν σε ποσοστό 38,7%, ενώ 17 κράτη μέλη υπερβαίνουν τον πρωταρχικό στόχο του 40% της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Ωστόσο, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, πάρα πολλοί Ευρωπαίοι αποκτούν μόνο ένα χαμηλό επίπεδο βασικών και ψηφιακών δεξιοτήτων. Λόγω του γεγονότος αυτού, η Ευρώπη βρίσκεται σε μειονεκτική θέση από πλευράς ανταγωνισμού σε μια ταχέως μεταβαλλόμενη παγκόσμια οικονομία. Η προώθηση των δεξιοτήτων έχει ουσιώδη σημασία στο πλαίσιο της πορείας προς τη σύγκλιση και της διατήρησης του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, με την παράλληλη προώθηση ευρύτερου επιχειρηματικού πνεύματος και ευρύτερων ικανοτήτων καινοτομίας. Το νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων για την Ευρώπη¹⁵ τονίζει ιδιαίτερα τη στήριξη των ενηλίκων που δεν έχουν φθάσει σε επίπεδο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με την ευκαιρία αξιολόγησης του επιπέδου δεξιοτήτων τους, την παροχή σ' αυτούς νέας ευκαιρίας κατάρτισης και την επικύρωση των δεξιοτήτων που απέκτησαν.

Ο αποτελεσματικός κοινωνικός διάλογος έχει ζωτική σημασία για την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς. Τα κράτη μέλη με τις καλύτερες

¹⁵ COM(2016) 381

επιδόσεις τείνουν να έχουν πιο σταθερά εδραιωμένο κοινωνικό διάλογο. Η επιτυχία του κοινωνικού διαλόγου εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, μεταξύ των οποίων από την προθυμία και την ικανότητα των διαφόρων εταίρων να συμμετάσχουν και να εργαστούν για την εξεύρεση λύσεων, για παράδειγμα όσον αφορά τη διαμόρφωση των μισθών¹⁶. Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο είναι κρίσιμη για να επιτευχθεί η σωστή ισορροπία κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών ολοκληρωμένα και με μελλοντική προοπτική.

Τα κράτη μέλη, μαζί με τους κοινωνικούς εταίρους και σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές, θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα συστήματά τους για τη διαμόρφωση των μισθών είναι αποτελεσματικά όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς και την αύξηση του πραγματικού εισοδήματος και, για τον λόγο αυτό, προσαρμόζονται καλύτερα στις διακυμάνσεις της παραγωγικότητας με την πάροδο του χρόνου. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι εξελίξεις στους μισθούς δεν φαίνεται να ακολουθούν επαρκώς τις εξελίξεις στην παραγωγικότητα. Η κατάσταση αυτή μπορεί να οδηγήσει είτε σε διάβρωση της ανταγωνιστικότητας είτε, στην περίπτωση της εξαιρετικά συγκρατημένης εξέλιξης μισθών, στη μείωση της συνολικής ζήτησης και της οικονομικής ανάπτυξης. Αυτό μπορεί επίσης να αποθαρρύνει την αύξηση της παραγωγικότητας, την έρευνα, την ανάπτυξη, την καινοτομία, καθώς και τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο, με στόχο τη βελτίωση των δεξιοτήτων. Μπορεί επίσης να στρεβλώσει τα κίνητρα για ανακατανομή των πόρων προς τομείς με υψηλότερη προστιθέμενη αξία και, συνεπώς, να εμποδίσει την περαιτέρω διαρθρωτική αλλαγή των οικονομιών της ΕΕ ώστε να καταστούν πιο ανταγωνιστικές. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές δεξιοτήτων και οι αποκλίσεις των οικονομικών επιδόσεων ανά περιφέρειες, τομείς και επιχειρήσεις. Κατά τη διαμόρφωση των ελάχιστων μισθών, τα κράτη μέλη και οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να εξετάζουν τις επιπτώσεις τους στον εργαζόμενο φτωχό, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην ανταγωνιστικότητα.

2.2. Η κοινωνική πολιτική ως παραγωγικός συντελεστής — εκσυγχρονισμός του κράτους πρόνοιας

Τα κράτη μέλη πρέπει να σχεδιάσουν εκ νέου τα συστήματά τους κοινωνικής προστασίας για να βελτιώσουν την προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και να παράσχουν επαρκή ασφάλεια απασχόλησης και αναπλήρωση εισοδήματος. Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην ΕΕ μειώθηκε περαιτέρω το 2015, αλλά παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα¹⁷. Ακόμη και αν η ΕΕ απέχει ακόμη πολύ από την επίτευξη του στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» που προβλέπει την έξοδο τουλάχιστον 20 εκατομμυρίων ανθρώπων από τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό έως το 2020, ο αριθμός των ανθρώπων που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού πλέον πλησιάζει και πάλι στο επίπεδο του 2008, του έτους αναφοράς για το οποίο ορίστηκε ο στόχος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η κοινωνική προστασία αντιπροσωπεύει μεγάλο μέρος των δημοσίων δαπανών των κρατών μελών, και λόγω των αυξήσεων των δαπανών κατά τα τελευταία έτη, αλλά υπάρχουν περιθώρια για καλύτερη στόχευση.

Τα φορολογικά καθεστώτα και τα καθεστώτα παροχών θα πρέπει να παρέχουν επαρκή κοινωνική στήριξη και κίνητρα για εργασία. Η βελτίωση της επάρκειας και της κάλυψης

¹⁶ Στις 24 Οκτωβρίου 2016, η πρώτη πολυμερής εποπτεία τριμερούς κοινωνικού διαλόγου στα κράτη μέλη πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της επιτροπής απασχόλησης, με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, που επιβεβαιώθηκαν από το Συμβούλιο EPSCO στις 13 Οκτωβρίου 2016. Ο διάλογος διενεργήθηκε μαζί με εθνικούς εκπροσώπους από συνδικαλιστικές ενώσεις και επιχειρηματικές οργανώσεις.

¹⁷ Το 2015, περίπου 119 εκατομμύρια άνθρωποι αντιμετώπιζαν τον κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, περίπου 3,5 εκατομμύρια άνθρωποι λιγότεροι απ' ό,τι το 2014.

από τα καθεστώτα στήριξης εισοδήματος (παροχές ανεργίας, κοινωνικής πρόνοια συμπεριλαμβανομένου του ελάχιστου εισοδήματος, συντάξεις) είναι καθοριστική για την πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού και, στην περίπτωση των παροχών ανεργίας, μπορεί να αυξήσει τόσο τη μακροοικονομική σταθερότητα όσο και την ένταξη στην αγορά εργασίας, μειώνοντας παράλληλα τον επισφαλή χαρακτήρα της απασχόλησης. Οι παροχές ανεργίας θα πρέπει να είναι επαρκείς όσον αφορά τη διάρκεια, την επιλεξιμότητα και το ύψος τους, και να είναι προσβάσιμες σε όλους τους εργαζόμενους, ανεξάρτητα από τη σύμβασή τους, με παράλληλη διατήρηση των κινήτρων για εργασία και με συνυπολογισμό απαιτήσεων ενεργοποίησης όσον αφορά την αναζήτηση εργασίας και τη συμμετοχή σε ενεργητικά μέτρα. Επιπλέον, θα πρέπει να διασφαλίζεται η χορήγηση παροχών επαρκούς ελάχιστου εισοδήματος στα πρόσωπα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης. Για τα πρόσωπα που βρίσκονται σε ηλικία εργασίας, η χορήγηση των εν λόγω παροχών θα πρέπει να περιλαμβάνει απαιτήσεις για συμμετοχή σε μέτρα ενεργητικής στήριξης, ώστε να προωθείται η (επαν)ένταξή τους στην αγορά εργασίας, και η συμβολή τους με τον τρόπο αυτό στη βιωσιμότητα αυτών των καθεστώτων στήριξης. Αυτό μπορεί να απαιτεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, τη δημιουργία ενιαίων κέντρων εξυπηρέτησης που να είναι επιφορτισμένα τόσο με τους βραχυχρόνια όσο και με τους μακροχρόνια ανέργους. Θα πρέπει επίσης να προωθηθούν οι μεταρρυθμίσεις των φορολογικών συστημάτων και των συστημάτων παροχών με στόχο τη βελτίωση των κινήτρων για εργασία και την ανταμοιβή της εργασίας. Τα φορολογικά συστήματα μπορούν επίσης να συμβάλουν στην καταπολέμηση των εισοδηματικών ανισοτήτων και της φτώχειας.

Τα εθνικά συνταξιοδοτικά συστήματα θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν καλύτερα το αυξανόμενο προσδόκιμο ζωής. Τα συνταξιοδοτικά συστήματα, σε συντονισμό με μέτρα για την αγορά εργασίας, θα πρέπει να διευκολύνουν και να ενθαρρύνουν τους άνδρες και τις γυναίκες να συνεχίσουν να εργάζονται μέχρι μεγαλύτερη ηλικία, που να αντικατοπτρίζει το αυξανόμενο προσδόκιμο ζωής, και να περιορίζουν τις δυνατότητες πρόωρης συνταξιοδότησης σε όσους πράγματι δεν είναι σε θέση να συνεχίσουν να εργάζονται. Ο μακρύτερος και πιο ικανοποιητικός επαγγελματικός βίος εξαρτάται επίσης από τις κατάλληλες δεξιότητες, τις ευκαιρίες για διά βίου μάθηση, το κατάλληλο εργασιακό περιβάλλον, καθώς και την ευέλικτη κατανομή καθηκόντων και ωραρίων. Για τη διευκόλυνση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής των ατόμων σε ηλικία εργασίας και τη συμβολή στη μείωση του χάσματος μεταξύ των φύλων στις συντάξεις, τα συνταξιοδοτικά συστήματα θα μπορούσαν να πιστώνουν την ανάληψη καθηκόντων φροντίδας, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των δημοσιονομικών θέσεων και των συνεπειών των μελλοντικών δαπανών. Η ευρεία κάλυψη των συμπληρωματικών συντάξεων μπορεί να διαδραματίσει βασικό ρόλο στην παροχή συνταξιοδοτικού εισοδήματος, ιδίως όταν η επάρκεια των δημόσιων συντάξεων ενδέχεται να αποτελεί πρόκληση, και θα πρέπει να προωθηθεί με τον κατάλληλο τρόπο, ανάλογα με το εκάστοτε εθνικό πλαίσιο.

Οι πολιτικές για την υγεία θα πρέπει να στηρίζουν και να ενισχύουν τα δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας και τις ενεργητικές στρατηγικές ένταξης, μέσω προληπτικών πολιτικών, αλλά και πολιτικών θεραπείας και αποκατάστασης. Επομένως, τα κράτη μέλη πρέπει να συνεχίσουν τις μεταρρυθμίσεις στα συστήματα υγείας τους, για να διασφαλίσουν την καθολική πρόσβαση σε αποδοτικές ως προς το κόστος υπηρεσίες δημόσιας υγείας και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Η προστασία του πληθυσμού από τον κίνδυνο της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού λόγω κακής υγείας και συναφών δαπανών είναι ζωτικής σημασίας, τόσο από κοινωνική όσο και από οικονομική άποψη. Το θέμα αυτό έχει επίσης σημασία για την ενεργοποίηση των ατόμων με αναπηρία. Παρά τα μέτρα που λήφθηκαν σε επίπεδο ΕΕ, η έλλειψη ίσων ευκαιριών στην αγορά εργασίας εξακολουθεί να αποτελεί τη σημαντικότερη πρόκληση για τα άτομα με αναπηρία. Θα πρέπει να ενισχυθούν οι προσπάθειες για να διασφαλιστεί η επικέντρωση στις ικανότητες και όχι στην αναπηρία.

2.3 Εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς και μεγέθυνση των εθνικών αγορών

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν πλήρως τα μέσα που είναι διαθέσιμα σε επίπεδο ΕΕ για να αξιοποιήσουν το πλήρες δυναμικό των επενδύσεων και της παραγωγικότητας στην Ευρώπη. Η αύξηση της παραγωγικότητας έχει επιβραδυνθεί τα τελευταία χρόνια, παρόλο που αυτό δεν έχει επηρεάσει όλες τις επιχειρήσεις στον ίδιο βαθμό. Σε πολλές περιπτώσεις, οι λιγότερο παραγωγικές επιχειρήσεις έχουν υποστεί αρνητική αύξηση της παραγωγικότητας. Τα κράτη μέλη πρέπει να καθιερώσουν μεταρρυθμίσεις και πολιτικές που διευκολύνουν τη διάδοση των νέων τεχνολογιών ώστε να εξασφαλίζεται ότι τα οφέλη τους μπορούν να επεκταθούν σε ευρύτερο φάσμα επιχειρήσεων. Η εφαρμογή της στρατηγικής για την ενιαία αγορά θα δημιουργήσει νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες και θα άρει τα υφιστάμενα κανονιστικά και διοικητικά εμπόδια, ιδίως για τους παρόχους υπηρεσιών που επιθυμούν να επεκταθούν σε όλη την Ευρώπη. Συνεχίζονται οι εργασίες σχετικά με συγκεκριμένες προτάσεις που συνδέονται με την επιβολή των κανόνων για την ενιαία αγορά καθώς και με μέτρα στον τομέα των επιχειρηματικών υπηρεσιών, μεταξύ άλλων της διευκόλυνσης της διασυνοριακής παροχής τους, της αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων και της αφερεγγυότητας, καθώς και της δημιουργίας απλού, σύγχρονου και θωρακισμένου έναντι της απάτης συστήματος ΦΠΑ. Η στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά θα ενισχύσει την κανονιστική βεβαιότητα στον ψηφιακό τομέα. Η καλύτερη επιβολή των κανόνων προστασίας των καταναλωτών θα εξασφαλίσει ίσους όρους ανταγωνισμού σε ολόκληρη την ενιαία αγορά, ενισχύει την εμπιστοσύνη και συμβάλλει στην πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού της ψηφιακής ενιαίας αγοράς. Η Επιτροπή μελετά επίσης την κατάρτιση ενιαίου ενωσιακού πλαισίου για τις αδειοδοτήσεις το οποίο θα εφαρμόζεται άμεσα σε μεγάλα έργα με διασυνοριακή διάσταση ή σε μεγάλες επενδυτικές πλατφόρμες που περιλαμβάνουν εθνική συγχρηματοδότηση.

Οι δημόσιες προμήθειες είναι σημαντικές για την ανταγωνιστικότητα διότι μπορούν να οδηγήσουν σε διαρθρωτικές αλλαγές. Κάθε έτος, οι δημόσιες αρχές στην ΕΕ δαπανούν περίπου το 14% του ΑΕΠ για δημόσιες προμήθειες, ήτοι ποσό που υπερβαίνει το 1,9 τρισ. EUR και δαπανάται ετησίως στην ΕΕ¹⁸. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε τομείς όπως η ενέργεια, οι μεταφορές, η άμυνα, η ΓΠ ή η παροχή υπηρεσιών υγείας, όπου ο δημόσιος τομέας αποτελεί βασική πηγή ζήτησης. Τα σύγχρονα συστήματα δημόσιων προμηθειών απαιτούν υπευθύνους προμηθειών του δημοσίου που να κατανοούν τις οικονομικές συνέπειες της εργασίας τους, και για την ακεραιότητα και διαφάνεια των οποίων δεν υπάρχουν αμφιβολίες. Για τον συντονισμό των προμηθειών μεταξύ φορέων σε διάφορα επίπεδα με στόχο την επίτευξη οικονομικών κλίμακας, τη διαχείριση των καταγγελιών από τις εταιρείες, και τον έλεγχο των δημόσιων συμβάσεων πρέπει να υφίστανται οι κατάλληλοι φορείς. Για την πρόληψη της διαφθοράς και των αθέμιτων συμπράξεων μεταξύ προμηθευτών καθώς και για την αυστηρή αντιμετώπιση περιπτώσεων μη δίκαιων προμηθειών πρέπει να θεσπιστούν διαδικασίες. Επιπρόσθετα, σε ορισμένα κράτη μέλη όπου οι κρατικές επιχειρήσεις έχουν από αντίκτυπο στην οικονομία, είναι σημαντικό να εξασφαλίζονται κατάλληλες δομές διακυβέρνησης για να συμβάλλουν καλύτερα στην οικονομική ανάπτυξη.

Σε πολλά κράτη μέλη, οι διαρθρωτικές αλλαγές συνεπάγονται τη μεταφορά κεφαλαίων και εργατικού δυναμικού από παραδοσιακές σε νέες δραστηριότητες, συχνά στον τομέα των υπηρεσιών. Η παραγωγικότητα της εργασίας σε αυτόν τον τομέα είναι χαμηλότερη και αυξάνεται με βραδύτερους ρυθμούς στην ΕΕ από ό, τι σε άλλες προηγμένες οικονομίες, ιδίως στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η αύξηση της παραγωγικότητας σε αυτόν τον αναπτυσσόμενο τομέα καθίσταται επιτακτική για να εξασφαλιστούν θέσεις εργασίας ποιότητας και υψηλοί

¹⁸ Αυτή είναι η πλέον πρόσφατη εκτίμηση, που δεν περιλαμβάνει δαπάνες από επιχειρήσεις κοινής ωφελείας. Σύμφωνα με τις προηγούμενες εκτιμήσεις, στις οποίες συμπεριλαμβάνονταν οι προμήθειες επιχειρήσεων κοινής ωφελείας, το ποσοστό ανερχόταν περίπου στο 19% του ΑΕΠ της ΕΕ, ήτοι περίπου 2,3 τρισ. EUR.

μισθοί. Δυστυχώς, η ατελής ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών και τα εναπομένοντα εμπόδια που παρακωλύουν την πρόσβαση σε ορισμένα τμήματα των αγορών αυτών περιορίζουν την επέκταση του ενδοενοσιακού εμπορίου και την επέκταση των αγορών για τις υπηρεσίες αυτές. Η ενίσχυση του ανταγωνισμού σε περισσότερο ολοκληρωμένες αγορές υπηρεσιών θα ωφελήσει επίσης τους καταναλωτές και τους παραγωγούς των επόμενων σταδίων του προϊόντος, δεδομένου ότι τα περιθώρια κέρδους τείνουν να μειώνονται σε ένα πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον, ενώ η ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών μπορεί να βελτιώνεται. Ωστόσο, οι εργαζόμενοι πρέπει να έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες και την ικανότητα να προσαρμόζονται στις αλλαγές, γεγονός που μπορεί να απαιτεί ενεργό ρόλο εκ μέρους των δημόσιων αρχών για να διευκολυνθεί αυτή η διαδικασία. Τα προβλήματα κατά την εφαρμογή της αμοιβαίας αναγνώρισης και, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εθνικές απαιτήσεις σήμανσης απειλούν την ακεραιότητα της εσωτερικής αγοράς. Ορισμένα υπερβολικά εμπόδια στον τομέα των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων εξακολουθούν να παρακωλύουν την πραγμάτωση του πλήρους δυναμικού της εσωτερικής αγοράς. Στην περίπτωση των επιχειρηματικών υπηρεσιών, των επαγγελματικών υπηρεσιών και της λιανικής πώλησης, ο αντίκτυπος της κατάργησης των εμποδίων αυτών έχει ευρύτερες οικονομικές επιπτώσεις.

Η θέσπιση νομοθετικών πλαισίων για νέα επιχειρηματικά μοντέλα έχει ιδιαίτερη σημασία για τον δυναμισμό της οικονομίας, αλλά δεν πρέπει να λειτουργεί εις βάρος της δικαιοσύνης. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να είναι ανοικτά σε νέους τρόπους άσκησης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της συνεργατικής οικονομίας. Ταυτόχρονα, η αποσπασματική προσέγγιση των νέων επιχειρηματικών μοντέλων στην Ευρώπη δημιουργεί αβεβαιότητα για τους παραδοσιακούς φορείς, τους νέους παρόχους υπηρεσιών, καθώς και τους καταναλωτές. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή έχει προτείνει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της υφιστάμενης νομοθεσίας της Ένωσης σε αυτόν τον δυναμικό και ταχέως εξελισσόμενο τομέα¹⁹. Στο πλαίσιο αυτών των κατευθυντήριων γραμμών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιολογήσουν την αιτιολόγηση και την αναλογικότητα των υφιστάμενων περιορισμών και να κάνουν χρήση της απόλυτης απαγόρευσης μόνο ως μέτρο έσχατης ανάγκης. Θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν ότι οι καταναλωτές επωφελούνται από υψηλό επίπεδο προστασίας, χωρίς να επιβάλλουν δυσανάλογες υποχρεώσεις στους ιδιώτες που παρέχουν υπηρεσίες μόνο περιστασιακά. Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν την απλούστευση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής του φορολογικού δικαίου και των κανόνων περί ευθύνης, καθώς και του εργατικού δικαίου στη συνεργατική οικονομία. Μέσω της συνεργασίας με τις εθνικές αρχές για την καταγραφή της οικονομικής δραστηριότητας, οι πλατφόρμες συνεργατικής οικονομίας μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη διευκόλυνση της είσπραξης των φόρων. Από κοινού όλες αυτές οι πρωτοβουλίες θα πρέπει να συμβάλουν σε ισχυρότερο πλαίσιο των προϋποθέσεων για καινοτομία, στη μείωση της υπάρχοντος κατακερματισμού της αγοράς και εν τέλει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Τα κράτη μέλη πρέπει να θέσουν σε εφαρμογή σύγχρονα φορολογικά συστήματα που μπορούν να στηρίξουν την ανάπτυξη και τη δικαιοσύνη μεταξύ των επιχειρήσεων. Οι πρωτοβουλίες της ΕΕ θα επιτύχουν νέο επίπεδο συνεργασίας στον τομέα της φορολογίας για την καταπολέμηση των καταχρηστικών φορολογικών πρακτικών, από την αύξηση της διαφάνειας σχετικά με τις φορολογικές αποφάσεις τύπου «tax ruling» και τις σχετικές με την φορολογία των πολυεθνικών πληροφορίες, έως τη διασφάλιση κοινών αντικαταχρηστικών μέτρων κατά των πλέον διαδεδομένων μηχανισμών φοροαποφυγής και το σχέδιο δράσης της Επιτροπής για τον ΦΠΑ. Ο διασυννοριακός χαρακτήρας της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, και η ενοποίηση των οικονομιών των κρατών μελών καθιστούν αναγκαία μια συντονισμένη προσέγγιση, όχι μόνο μέσω των ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών, αλλά και μέσω

¹⁹ COM(2016) 356

του συντονισμού των εθνικών πολιτικών. Η πρόσφατη πρόταση της Επιτροπής για την κοινή ενοποιημένη βάση φορολογίας εταιρειών και για την επίλυση διαφορών διπλής φορολογίας θα οικοδομήσει σύγχρονο, δίκαιο και ανταγωνιστικό φορολογικό πλαίσιο για την ΕΕ. Θα δίνονται κίνητρα σε δραστηριότητες που ευνοούν την ανάπτυξη, όπως οι επενδύσεις σε E&A και η χρηματοδότηση με ίδια κεφάλαια, για να στηριχθούν με τον τρόπο αυτό οι ευρύτεροι στόχοι της αναθέρμανσης της ανάπτυξης, της απασχόλησης και των επενδύσεων. Η αντιμετώπιση των αδυναμιών στην είσπραξη των φόρων είναι σημαντική για πολλά κράτη μέλη, ορισμένα δε έχουν λάβει μέτρα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν αυτές τις ευκαιρίες για να μειώσουν επίσης τη φορολόγηση της εργασίας. Ταυτόχρονα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στην διανεμητικές επιπτώσεις των φορολογικών τους μεταρρυθμίσεων

3. Υπεύθυνες δημοσιονομικές πολιτικές

Η μείωση του μέσου δημοσίου ελλείμματος της ζώνης του ευρώ και του αριθμού των χωρών που υπόκεινται σε διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος αντικατοπτρίζουν τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί κατά τα τελευταία έτη. Η Επιτροπή μόλις εξέδωσε γνώμες για τα σχέδια δημοσιονομικών προγραμμάτων των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ²⁰. Η συγκεντρωτική εικόνα κρύβει μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Οι προκλήσεις όσον αφορά τη δημοσιονομική βιωσιμότητα εξακολουθούν να υφίστανται σε ορισμένες χώρες όπου το δημόσιο χρέος είναι υψηλό, γεγονός που μπορεί να αποτελεί πηγή τρωτότητας σε δυσμενείς κλυδωνισμούς. Ορισμένες άλλες χώρες διαθέτουν δημοσιονομικά περιθώρια. Από οικονομική άποψη, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός πρέπει να αξιολογηθεί με βάση τον διττό στόχο της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών και της ανάγκης να στηριχθεί η οικονομική ανάκαμψη²¹.

Το παρόν χρονικό σημείο, λόγω της ανάγκης να στηριχθεί η συνεχιζόμενη ανάκαμψη, χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες για την επίτευξη θετικού δημοσιονομικού προσανατολισμού της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της, για τη στήριξη επίσης της νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας²². Αυτό ανακοινώθηκε ήδη στην επιστολή προθέσεων του Προέδρου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο και αντικατοπτρίζεται σήμερα στην προτεινόμενη σύσταση για την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ²³. Η δημοσιονομική πολιτική των κρατών μελών θα πρέπει να στηρίζει την ανάπτυξη, ενώ παράλληλα να εξασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του χρέους. Τα κράτη μέλη στα οποία υπάρχει δημοσιονομικό περιθώριο θα πρέπει να χρησιμοποιούν το διαθέσιμο περιθώριο για να συμβάλουν στη σταθεροποίηση της ζήτησης. Τα κράτη μέλη στα οποία δεν υφίσταται τέτοιο περιθώριο θα πρέπει να εκπληρώσουν τις απαιτήσεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και να χρησιμοποιήσουν κάθε ευκαιρία για την προώθηση των μεταρρυθμίσεων και τη βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων οικονομικών τους για τη στήριξη της απασχόλησης και της ανάπτυξης. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα και τη σύνθεση των προϋπολογισμών (έσοδα και δαπάνες) προκειμένου να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος στην ανάπτυξη. Η επανεξέταση των δαπανών αναγνωρίζεται ευρέως ως χρήσιμο εργαλείο για τον σκοπό αυτό. Αυτό θα οδηγήσει σε καλύτερη κατανομή των δημοσιονομικών προσανατολισμών στις διάφορες χώρες και θα αποτρέψει μια κατάσταση όπου η μακροοικονομική σταθεροποίηση σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα θα επιτευχθεί έχοντας ως τίμημα όμως την αύξηση των κινδύνων για τη βιωσιμότητα σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα.

²⁰ COM(2016) 730

²¹ COM(2016) 727

²² COM(2016) 727

²³ COM(2016) 726

Κατά την εφαρμογή των κανόνων, η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να χρησιμοποιεί την κατάλληλη ευελιξία που προβλέπεται στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης²⁴. Επίσης, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της εξαιρετικού χαρακτήρα εισροής προσφύγων και των έκτακτων αναγκών ασφάλειας, εφαρμόζοντας την τρέχουσα μεθοδολογία της. Σημαντική ευελιξία έχει ήδη παρασχεθεί σε ορισμένες χώρες που έκαναν χρήση των ρητρών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων.

Το περιβάλλον χαμηλού κόστους χρηματοδότησης αποτελεί την ιδανική στιγμή για να υλοποιήσουν τα κράτη μέλη εμπροσθοβαρώς δημόσιες επενδύσεις. Σε συνδυασμό με σταδιακή ενίσχυση της ονομαστικής ανάπτυξης, προσφέρει επίσης ευκαιρία για τον περιορισμό των υψηλών δεικτών χρέους. Αυτό μπορεί να διευκολυνθεί με τη μείωση των δαπανών που δεν προσανατολίζονται στο μέλλον και την εξάλειψη των κενών στη φορολογική νομοθεσία. Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης παρέχει το κατάλληλο πλαίσιο για την καθοδήγηση της δημοσιονομικής πολιτικής υπό διαφορετικές περιστάσεις. Τα μέσα δημοσιονομικής εποπτείας πρέπει να αξιοποιηθούν στο έπακρο για να παράσχουν κίνητρα σχετικά με την εφαρμογή ορθών πολιτικών και την ενίσχυση της οικονομικής ανάκαμψης.

Στα συνταξιοδοτικά συστήματα των περισσότερων κρατών μελών έχουν επέλθει μεταρρυθμίσεις για να ενισχυθεί η βιωσιμότητα, η αποτελεσματικότητα και η επάρκειά τους, αλλά απαιτούνται πρόσθετα μέτρα για την εδραίωση αυτών των προσπαθειών μεταρρύθμισης²⁵. Για τον σκοπό αυτό, οι δράσεις πολιτικής θα πρέπει να επιδιώκουν τη συμπλήρωση των μεταρρυθμίσεων του συνταξιοδοτικού συστήματος που ήδη θεσπίστηκαν με συνοδευτικές πολιτικές, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση του εισοδήματος συνταξιοδότησης μέσω της επιμήκυνσης του επαγγελματικού βίου, για παράδειγμα, με τη σύνδεση της ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής και με τη στήριξη άλλων συμπληρωματικών μέσων παροχής εισοδήματος συνταξιοδότησης. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να θέσουν σε εφαρμογή μέτρα που να ενισχύουν την ανθεκτικότητα ώστε να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα του δημοσίου συνταξιοδοτικού συστήματος, ακόμη και υπό δυσμενείς συνθήκες.

Λόγω της γήρανσης του πληθυσμού και των τεχνολογικών εξελίξεων, αναμένεται ότι οι δημόσιες δαπάνες για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και τη μακροχρόνια φροντίδα θα αυξηθούν σημαντικά τις προσεχείς δεκαετίες. Για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των συστημάτων υγείας και τη στήριξη της θετικής συμβολής τους στην υγεία του πληθυσμού και την οικονομική ευημερία, θα χρειαστεί περαιτέρω δράση πολιτικής η οποία θα επιτρέπει στον πολίτη να παραμένει υγιής για περισσότερα χρόνια, καθιστώντας παράλληλα τα συστήματα υγείας περισσότερο αποτελεσματικά, προσιτά και ανθεκτικά²⁶.

4. Επόμενα βήματα

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιταχύνουν την υλοποίηση των βασικών μεταρρυθμίσεων που τονίζονται στις συστάσεις ανά χώρα οι οποίες απευθύνονται σε αυτά. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να αξιοποιήσουν πλήρως τις ευκαιρίες που τους παρέχονται στο επίπεδο της

²⁴ COM(2015) 12

²⁵ Βλέπε Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής (Ομάδα «Γήρανση») και Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΓΔ ECFIN) (2015), «Έκθεση του 2015 για τη δημογραφική γήρανση: Οικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις για τα κράτη μέλη της ΕΕ-28 (2013 – 2060)», Ευρωπαϊκή Οικονομία, αριθ. 3, και Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΓΔ EMPL) και Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (2015), «Έκθεση του 2015 για την επάρκεια των συντάξεων: τρέχουσα και μελλοντική επάρκεια του εισοδήματος των ηλικιωμένων στην ΕΕ», Ευρωπαϊκή Ένωση, Τόμοι I και II.

²⁶ COM(2014) 215

ΕΕ. Τα αποτελέσματα των μεταρρυθμίσεων χρειάζονται χρόνο, και όσο περισσότερο καθυστερούν, τόσο περισσότερο οι οικονομίες συνεχίζουν να αναπτύσσονται σε επίπεδο χαμηλότερο των δυνατοτήτων τους. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τα διαθέσιμα εργαλεία σε επίπεδο ΕΕ, όπως για παράδειγμα τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία, το πρόγραμμα στήριξης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, αμέσως μόλις εγκριθεί από τους συννομοθέτες, και το επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη. Η Επιτροπή είναι πρόθυμη να βοηθήσει, εάν χρειαστεί. Η Επιτροπή θα συνεχίσει τον εποικοδομητικό διάλογο με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για να εξασφαλίσει ταχεία πρόοδο σχετικά με τις πρωτοβουλίες προτεραιότητας στην ΕΕ.

Η Επιτροπή θα εντείνει επίσης τον διάλογο με τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της κατάρτισης των εθνικών προγραμμάτων και των συστάσεων ανά χώρα την επόμενη άνοιξη. Αυτός ο διάλογος θα πρέπει να βασίζεται σε κοινή αντίληψη της επιτυχούς εφαρμογής και αλληλουχίας των μεταρρυθμίσεων, λαμβανομένων υπόψη των βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων επιπτώσεων και της κατανομής του κόστους και των οφελών. Μετά τη δημοσίευση των εκθέσεων ανά χώρα τον χειμώνα, η Επιτροπή θα συνεχίσει να συζητά με τα κράτη μέλη μέσω ποικίλων οδών, συμπεριλαμβανομένων ειδικών επισκέψεων σε πολιτικό επίπεδο υπό την αιγίδα του αρμόδιου Αντιπροέδρου. Επίσης, τα κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να διατυπώσουν τις απόψεις τους για την ανάλυση της Επιτροπής κατά τον δεύτερο γύρο διμερών συναντήσεων, καθώς και στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων και στα προγράμματα σταθερότητας και σύγκλισης. Σε όλες αυτές τις επαφές, η Επιτροπή θα επικεντρωθεί ιδίως στην εφαρμογή των συστάσεων ανά χώρα που εξέδωσε το Συμβούλιο.

Για την προετοιμασία των εθνικών προγραμμάτων, η ανακοίνωση ζητά την ενίσχυση του ρόλου των εθνικών κοινοβουλίων και τη μεγαλύτερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων. Η χωρίς αποκλεισμούς προετοιμασία των προγραμμάτων αυτών συμβάλλει στην ανάληψη της ευθύνης για αυτά και στην ευρύτερη στήριξη των μεταρρυθμίσεων ενώ η Επιτροπή είναι έτοιμη να διευκολύνει τις επαφές σε όλα τα επίπεδα.